

Nyttig om alder, år og aktivitet

Bodil H. Blix, Gudmund Ågotnes

Grå masse: representasjoner av aldring og alderdom

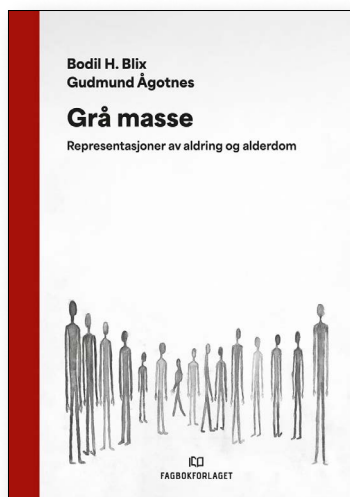
Bergen: Fagbokforlaget, 2026

180 s.

ISBN 978-82-450-5221-3

Michael 2026; 23: 180–181

doi: 10.5617/michael.13338

De fleste som leser denne anmeldelsen, vil trolig tilhøre kategorien «godt voksne» og dermed kanskje det omgivelsene oppfatter som en del av «den grå massen». Dette er ikke nødvendigvis bokens primære målgruppe. Den interessante og tankevekkende boken bør først og fremst leses av utredere og beslutningstakere i det offentlige, særlig av dem som vurderer samfunnets tilbud til eldre og gamle. Samtidig egner boken seg godt for oss eldre, som en bevisstgjøring av hvordan vi fremstår for våre medmennesker, og som et godt utgangspunkt for samtaler på tvers av generasjoner.

Samfunnets syn på eldre og aldring er i rask endring – eller rettere sagt: det burde være det. Da folketrygden ble innført i 1967, var forventet levetid for begge kjønn omtrent ti år lavere enn i dag. Den forventede middellevetiden øker fortsatt med flere måneder hvert år, samtidig som eldre er klart underrepresentert i styre og stell. Stortingets eldste representant var bare 66 år ved innvalget høsten 2025, til tross for at mer enn en fjerdedel av befolkningen er eldre enn dette.

Boken formidler med stor tydelighet at eldre mennesker er mangfoldige, og at alderdom er et nyansert fenomen. Kronologisk alder er ikke det samme

som biologisk alder. Aldring og alderdom kan heller ikke forstås løsrevet fra historisk kontekst, samfunnsstruktur, kultur eller kjønn.

Begrepet eldreomsorg er ofte negativt ladet og assosieres lett med sykehjem og pleiebehov. I realiteten holder de fleste over pensjonsalder seg friske og aktive, ofte til tross for én eller flere medisinske diagnoser. Samtidig beskrives eldrebølgen gjerne som en truende tsunami, og samfunnets ressursmessige og planleggingsmessige beredskap henger etter. Stadig flere eldre pensjonister skal forsørges av et relativt sett mindre antall yrkesaktive.

Ved å samle alle over en viss alder i én «grå masse» overser man nyansene og går glipp av kompetansen og ressursene hver enkelt besitter. Ser man seg rundt på en kulturell begivenhet, vil man ofte se at flertallet har grått hår eller blanke isser. Kulturlivet drives i stor grad av engasjerte eldre, og over hele landet finnes det et vell av foreninger hvor både medlemmer, styre og ledelse består av eldre mennesker.

Politisk er det et tydelig ønske om at vi eldre skal være aktive, ta ansvar for egne valg og være mest mulig selvberget, og klare oss selv uten å belaste samfunnets ressurser.

Boken er lettlest og enkel å komme gjennom, preget av erfaring og et optimistisk syn på Eldres mangfold og muligheter for aktive liv. Samtidig oppfordrer den til ettertanke og drøfting. Den kunne hatt godt av å differensiere mer mellom situasjonene til ulike aldersgrupper, i tråd med budskapet om at vi ikke utgjør en «grå masse». Situasjonen for den økende gruppen eldre med ikke-norsk bakgrunn kunne også vært verdt en omtale.

Arvid Heiberg
arvid.heiberg2@gmail.com

Arvid Heiberg er professor emeritus og overlege i medisinsk genetikk ved Oslo universitetssykehus.